

Тетяна Петрівна Кривак
молодший науковий співробітник
відділу наукової діяльності та міжнародного співробітництва
лабораторії організації наукової, методичної діяльності
та міжнародного співробітництва

E-mail: t.kryvak@kndise.gov.ua

Наталія Миколаївна Баюрко
молодший науковий співробітник
відділу наукової діяльності та міжнародного співробітництва
лабораторії організації наукової, методичної діяльності
та міжнародного співробітництва

E-mail: press@kndise.gov.ua

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕРЕЖІ
СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ (ENFSI) ТА СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ
УСТАНОВ УКРАЇНИ

Стаття присвячена розгляду основних аспектів діяльності Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), зокрема зосереджено увагу на формах, рівнях та напрямках реалізації міжнародного співробітництва як самої Європейської мережі судово-експертних установ, так і судово-експертних установ України.

Ключові слова: *Європейська мережа судово-експертних установ (ENFSI), міжнародне співробітництво, судово-експертна діяльність, судова експертиза.*

У червні 2014 року була підписана Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (далі – ЄС), Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, першочерговою метою якої є зміцнення зв'язків між Україною та країнами ЄС. В повному обсязі Угода набула чинності з 1 вересня 2017 року. Хоч положення Угоди безпосередньо не регламентують питання здійснення судово-експертної діяльності, документ містить низку суміжних з судово-експертною діяльністю положень, а саме: щодо правосуддя та юстиції, захисту авторських прав та прав інтелектуальної власності, захисту персональних даних тощо. При цьому поглиблення співпраці України та ЄС в контексті правосуддя та юстиції в рамках Угоди про асоціацію, за замовчуванням вимагає посилення міжнародних зв'язків та координації у сфері судово-експертної діяльності, активізації обміну

досвідом та знаннями між фахівцями, уніфікації стандартів проведення судових експертиз, міждержавного визнання результатів таких експертиз. Відтак вагомого значення для судово-експертних установ України набувають питання налагодження та постійного поглиблення міжнародного співробітництва, у тому числі з країнами ЄС.

Попри те, що тема міжнародного співробітництва в галузі судово-експертної діяльності України час від часу висвітлюється у науковій літературі, комплексний аналіз світового досвіду міжнародного судово-експертного співробітництва, а також дослідження впливу зарубіжного й світового судово-експертного співтовариства на вітчизняну судово-експертну діяльність, практично відсутні.

Дослідженню питань міжнародного співробітництва у сфері судово-експертної діяльності присвячено значну кількість робіт провідних українських вчених, серед яких Н.І. Клименко, М. Я. Сегай, Р. Л. Степанюк, М. В. Салтєвський, Ю. С. Шемшученко, В. Ю. Шепітько, М. Г. Щербаковський. Аспекти діяльності міжнародного співробітництва, зокрема найбільшій Європейській мережі судово-експертних установ (ENFSI), зустрічаються у працях як українських науковців, так і зарубіжних: І. В. Гора, О. А. Лопата, О. В. Мануленко, О. Р. Россинська, О. Г. Рувін, Ш. М. Хазієв, В. В. Хоша, О. П. Яковенко, Ю. М. Черноус, Ян де Кіндер, Е. Сіппола, тощо.

Зокрема у працях Н. І. Клименко акцентується увага на тому, що національна судова експертиза не може існувати ізольовано, тобто в межах окремої держави, поза інтеграцією з міжнародною спільнотою. Тому необхідне міжнародне співробітництво експертних установ з метою обміну досвідом врахування сучасних досягнень науки й техніки, виключення дублювання науково-методичного забезпечення регіонального розподілу завдань між судово-експертними установами, створення профільних експертних напрямів. Судово-експертна діяльність держав повинна відповідати національним принципам і міжнародним правовим та професійним стандартам. Висновок, складений експертами однієї держави, повинен мати силу доказів для судів іншої держави [1, с. 165].

Попри те, що питанням судово-експертної діяльності присвячена велика кількість робіт, значна частина наукових публікацій зосереджує в основному увагу на кримінально-процесуальні, методичні та організаційні аспекти судово-експертної діяльності. Разом з тим зростання числа міжнародних злочинів, посилює потребу у міжнародній співпраці судових експертів і судово-експертних установ. Крім того, на перший план виходить проблематика впровадження міжнародних стандартів у судово-експертній діяльності. Прикладом теорії та практики реалізації міжнародних стандартів у судово-експертній галузі в країнах ЄС, а також наявних форм, рівнів та напрямків міжнародної взаємодії та співпраці є діяльність найбільш вагомої та найбільшої європейської організації з судово-експертної діяльності – Європейської мережі судово-експертних установ (European Network of Forensic Science Institutes – ENFSI). Комплексне висвітлення питання міжнародної співпраці судово-експертних установ, зокрема на прикладі Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), є метою цієї статті.

Міжнародне співробітництво у сфері судово-експертної діяльності необхідне з метою розширення знань та практичного досвіду у цій сфері, у тому числі шляхом адаптації сучасних зарубіжних методик та просування сучасних українських методик серед європейських та світових експертних лабораторій. Активізація міжнародного судово-експертного співробітництва зумовлюється стрімким зростанням організованої транснаціональної злочинності, міжнародного тероризму, торгівлі людьми, кіберзлочинністю, незаконним обігом наркотиків та зброї, корупції та шахрайства, тощо. Про зростаючу роль судової експертизи у боротьбі зі злочинністю, тероризмом і в справі захисту прав людини також наголошується й у резолюції ООН «Міжнародне співробітництво у судово-експертній сфері» [2].

На сьогодні міжнародне співробітництво у сфері судово-експертної діяльності обумовлене перш за все прагненням міжнародного судово-експертного співтовариства розширяти можливості обміну наукової та практичної інформації з питань судової експертизи. У Законі України «Про судову експертизу» у статті 24 зазначається, що державні спеціалізовані установи, що виконують судові експертизи, користуються правом встановлювати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз, криміналістики тощо інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозиуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією і друкованими виданнями та здійснювати спільні видання в галузі судової експертизи та криміналістики [3].

На європейському просторі найбільшою міжнародною судово-експертною організацією є Європейська мережа судово-експертних установ (ENFSI). Сьогодні ENFSI – це одна з найбільш значущих у світі об'єднаних організацій судово-експертних установ. У цю мережу входять всі провідні європейські експертні установи.

Основною причиною появи такої організації в Європі свого часу стала необхідність розвитку кооперації судової спільноти для підвищення наукової обґрунтованості проведених судових експертиз шляхом розробки стандартів, організації наукових досліджень для вдосконалення експертної практики та впровадження нових експертних напрямів. Одне із завдань ENFSI – забезпечити потреби європейських країн в галузі судової експертизи на рівні останніх світових досягнень у сфері науки й техніки. Саме тому на сьогодні ENFSI взаємодіє на різних рівнях з міжнародними світовими організаціями.

Європейська мережа судово-експертних установ існує з 1995 року. На сьогодні у її складі налічується 71 учасник з 38 країн. Це найбільша у світі об'єднана організація судово-експертних установ, що отримала міжнародне визнання [4, с. 14].

Членом ENFSI може бути інститут чи установа судової експертизи, які мають необхідну акредитацію⁸ або мають чіткий план отримання акредитації протягом трьох років і проводять більш ніж половину видів

⁸ Відповідно до пункту 2 параграфу 4 Конституції ENFSI члени повинні отримати акредитацію (ISO 17025)

експертиз, представлених експертними групами ENFSI у своїй країні, мають статус довіри у своїй країні (проведення експертиз для поліції, суду або прокуратури). Також в інституті/установі має працювати не менше 25 осіб, включаючи управлінський апарат, наукових співробітників і служби забезпечення [5].

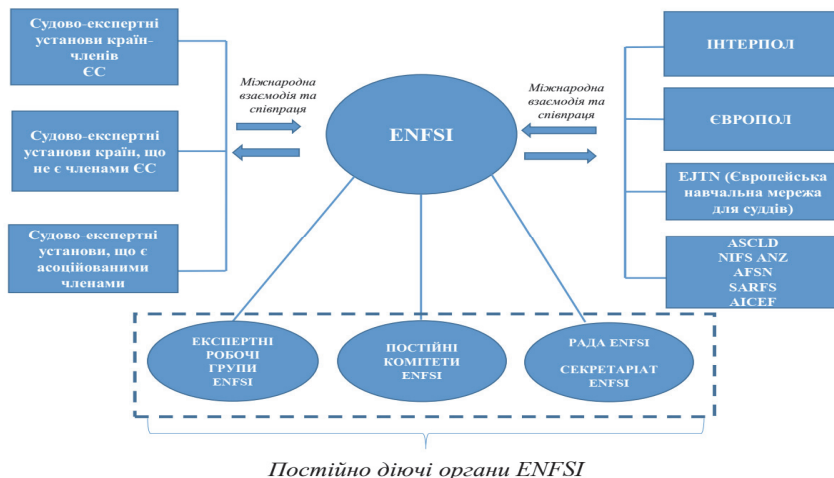

Рисунок 1. Основні аспекти діяльності ENFSI

Слід зазначити, що на сьогодні, до мережі ENFSI входять дві установи Міністерства юстиції України, а саме, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України (далі – КНДІСЕ) та Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Засл. Проф. М.С. Бокаріуса. Членом мережі ENFSI Міністерства внутрішніх справ України є лише Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр (ДНДЕКЦ).

Відповідно до останніх звітних публікацій Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), вона функціонує на різних рівнях та у різних форматах співпраці [6]. Це конференції окремих експертних робочих груп, спільні зустрічі, в яких беруть участь керівники та члени всіх постійно діючих органів мережі, засідання Ради ENFSI та постійних комітетів ENFSI, наукові проєкти, взаємодія з зовнішніми партнерами. Зокрема, ENFSI активно брала участь і в роботі щодо втілення в життя плану Ради Європи зі створення єдиного європейського судово-експертного простору 2020 [7]. Рада Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) є її основним виконавчим органом та не рідше одного разу на рік звітує перед членами ENFSI. Конференція керівників, представників інститутів-членів ENFSI, традиційно включає тематичну та ділову частини. У діловій частині зазвичай розглядаються організаційні питання, пов'язані з прийняттям

нових членів, затвердженням почесних членів організації, обрання членів Ради ENFSI, а також визначенням місць проведення зустрічей керівників на найближчі два роки. Крім того, затверджуються плани роботи Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) та стратегічні плани розвитку мережі на найближчі роки.

Однією з форм співпраці ENFSI є проведення щорічних засідань експертних робочих груп в певних областях судової експертизи. Експертні робочі групи ENFSI забезпечують обмін інформацією щодо запропонованих методик експертних досліджень, а також нові підходи у відповідних наукових областях. Вони розробляють методичні рекомендації, проводять семінари з окремих тем, а також починають і супроводжують спільні науково-дослідні проєкти. Для експертів, що працюють в інститутах-членах ENFSI в Європі й в асоційованих організаціях, ENFSI забезпечує відповідну платформу для відкритого обміну інформацією. На цей час в ENFSI діє 17 експертних робочих груп. Різноманіття наукових областей, представлених 17-ма робочими групами ENFSI, дійсно виняткове. Це дослідження об'єктів тваринного, рослинного та ґрунтового походження, цифрове фото і ДНК, експертиза документів, наркотиків, слідів вибухів, слідів рук, зброї та слідів пострілу, пожеж і вибухів, інформаційних технологій, звуку- і відео, почерку, слідів інструментів, матеріалів і речовин, дорожніх пригод, огляду місця події, волокон і волосся [8]. Експертні робочі групи складають основу мережі ENFSI. З 2017 року КНДІСЄ є активним учасником багатьох робочих груп, зокрема, досить плідною є робота в робочих групах з експертизи документів, наркотиків, пожеж та вибухів, інформаційних технологій, звуку, відео та почерку, дорожньо-транспортних досліджень.

У складі ENFSI функціонує дві постійно діючих структури: Комітет з якості та компетенції (QCC SC) і Комітет з досліджень та розвитку (R & D SC) [9]. Комітет з якості та компетенції (QCC SC) має на меті діяльність, пов'язану з розробкою загальної політики та надання рекомендацій робочим групам експертів та членам ENFSI з тим, щоб допомогти лабораторіям-членам ENFSI відповідати передовим практикам і міжнародним стандартам. При цьому, досягнення основної мети Комітету з якості та компетенції (QCC SC) здійснюється через конференції-семінари, зустрічі на рівні контактної групи з організації взаємодії щодо якості та компетенції, координаційні заходи щодо професійного тестування через всю мережу ENFSI, представлення ENFSI з питань якості у сфері судової експертизи у міжнародних організаціях з питань акредитації та сертифікації. Слід зазначити, що в рамках реалізації своїх повноважень Комітет з якості та компетенції (QCC SC) співпрацює з найбільш значущими міжнародними організаціями, пов'язаними із забезпеченням якості та акредитації не тільки на європейському просторі, а й у всьому світі (EA, ILAC, ISO, NIST, CEN/CENELEC)⁹. Крім того, даний Комітет досить активно

⁹ EA – Європейська кооперація з акредитації; ILAC – Міжнародна кооперація з акредитації лабораторій; ISO – Міжнародна організація зі стандартизації; NIST – Національний інститут стандартів і технологій; CEN/CENELEC – Європейський комітет зі стандартизації/Європейський комітет зі стандартизації в галузі електротехніки та електроніки

займається розробкою та написанням Кращих практичних рекомендацій (Best Practice Manuals).

На сьогодні вже створено 14 Кращих практичних рекомендацій із судово-експертної діяльності [10]. Слід зазначити, що Комітет з якості та компетенції (QCC SC) на постійній основі також займається актуалізацією чинних документів, у тому числі керівних принципів сфер судово-експертної діяльності. Одним з важливих аспектів роботи Комітету з якості та компетенції (QCC SC) є проведення кваліфікаційного тестування та виконання спільних завдань для фахівців у галузі криміналістики.

Друга постійно діюча структура ENFSI – Комітет з досліджень та розвитку (R & D SC), який виступає стратегічним радником ENFSI з питань досліджень та розробок у широкому сенсі. Серед основних завдань, які стоять перед цим Комітетом – це забезпечити ENFSI лідерство у питаннях досліджень та розробок; покращити обмін знань між окремими групами зацікавлених сторін, такими як кінцеві користувачі (поліція, суди, тощо), дослідники судових експертиз та криміналісти-практики; покращити фінансування науково-дослідних тем ENFSI шляхом документації можливостей спонсорування проєктів, підготовки концепцій та стратегічних документів та координації з Європейською Комісією та іншими потенційними спонсорами. Одним із важливих напрямків роботи Комітету є координація програм «Монопольних Проєктів». Важливим є той факт, що «Монопольні Проєкти» є результатом рішення Європейської Комісії, відповідно до якого ENFSI отримала монопольне становище у галузі судової експертизи [11]. У разі виникнення потреби в інформації чи рекомендації у сфері судової експертизи, Європейська Комісія звертається із таким запитом до ENFSI, зокрема через механізм «Монопольного Проєкту» (прямого гранту на вивчення та розроблення конкретного питання чи питань). Після отримання ENFSI монопольного статусу в судовій експертизі в Європі, Європейська Комісія почала надавати фінансову підтримку науково-дослідницьким проєктам, які проводяться в рамках ENFSI. Одним з останніх масштабних Монопольних Проєктів ENFSI є STEFA (Кроки на шляху до створення європейського судового простору). Проєкт STEFA є важливою сходинкою в реалізації європейського судового простору, роблячи свій внесок в ключові робочі програми, зазначені у відповідних рішеннях Ради ЄС. Він об'єднує групи експертів з 31 організації в 18 державах-членах ЄС (судові інститути, науково-дослідні установи, університети та інші постачальники судових послуг), а також ще 5 організацій з інших країн. В рамках проєкту передбачено десять конкретних заходів, а саме:

- зіставлення судових лабораторій для цілей стратегічного планування;
- відповідний робочий інструмент для інтерпретації аналітичних даних в судовій хімії шляхом багатовимірної аналізу (хеометрика);
- спільні завдання, що охоплюють такі судові дисципліни як ДНК, експертиза документів, дактилоскопічна та почеркознавча експертиза;
- розробка спеціалізованих курсів щодо візуалізації відбитків пальців (FV Training);
- розробка концепції навчання та підвищення кваліфікації для фахівців судової експертизи волосся та волокон;
- IT тестувальні судові інструменти та валідація бази даних (Valid);

- розширення повноважень судових генетичних баз даних ДНК для інтерпретації послідовності профілів наступного покоління (ДНК-бази);
- краща практична рекомендація – Судова експертиза цифрових підписів та рукописних записів;
- краща практична рекомендація – Судове порівняння ґрунтів;
- краща практична рекомендація – Візуалізація слідів пальців на місці злочину [12].

Окрему увагу слід звернути на таку форму міжнародної співпраці в рамках діяльності постійного Комітету з досліджень і розробок (R & D SC) як організація і проведення одноденних семінарів за нестандартною для ENFSI тематикою. Так, в жовтні 2017 року в Брюсселі був проведений такого роду одноденний семінар. Семінар пройшов в рамках конференції, організованої по завершенні проєкту, що фінансується грантами сьомої рамкової програми Європейської Комісії «Типовий комплексний експертний інструментарій при хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних інцидентах» («Generic Integrated Forensic Toolbox for CBRN Incidents»). Робота семінару була сфокусована на подоланні розриву в знаннях між фахівцями в області хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних загроз і судовими експертами, а також підвищенні обізнаності судових експертів про можливості та проблеми в кожній з дисциплін.

Відзначимо ще один з нових та важливих аспектів роботи Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) – це «Форум управління судово-експертною діяльністю» (далі – Форум). Така форма міжнародної співпраці в рамках ENFSI була започаткована у 2017 році. Перший Форум відбувся 12-17 листопада 2017 року в Поліцейському коледжі Університету Тампере (м. Тампере, Фінляндія). Відповідно до Стратегічної мети ENFSI щодо вдосконалення управління судово-експертною діяльністю на Форумі була розроблена програма підготовки для керівників лабораторій. Мета програми – забезпечення однакового рівня розвитку судової експертизи в організаціях ENFSI у відповідності новим завданням судової експертизи в Європі в найближчі десятиліття, а саме: підготовки керівників судово-експертних установ для вирішення нових складних завдань у сфері судової експертизи.

ENFSI продовжує зміцнювати співробітництво з міжнародними партнерами, беручи участь в спільних проєктах. Прикладом може слугувати спільна робота в Міжнародному судово-експертному альянсі (IFSA), що об'єднує всі великі експертні мережі світу: Американське співтовариство директорів криміналістичних лабораторій (ASCLD), Національний інститут криміналістики Австралії та Нової Зеландії (NIFS ANZ), Азіатську судово-експертну мережу (AFSN), Європейську мережу судово-експертних установ (ENFSI), Іbero-американську академію криміналістики й судової експертизи (AICEF), Південноафриканську регіональну мережу судової експертизи (SARFS) [13]. Зазначимо, що підписання Меморандуму взаєморозуміння всіх світових судово-експертних мереж, у тому числі Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), відбулося на 15-му Міжнародному симпозиумі Інтерполу з криміналістики, що пройшов у жовтні 2007 року в Ліоні (Франція). Головною метою IAFS є сприяння обміну інформацією щодо досвіду, знань та умінь між міжнародними експертними мережами, що є членами IAFS та

створення можливостей для стратегічної співпраці з судово-експертними спільнотами у всьому світі [13].

Доцільно також звернути увагу на те, що діяльність Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) зосереджується не тільки на роботі всередині мережі, а й на діяльності в інших міжнародних судово-експертних подіях, наприклад, Європейської Академії криміналістики (European Academy of Forensic Science – EAFS, далі – EAFS, Академія). Академія була створена в 1992 році та існує на правах постійно діючої структури Європейської мережі судово-експертних установ. Свої завдання Академія реалізує за допомогою проведення наукових конференцій та спеціальних проєктів в кооперації з робочими групами експертів. Академія також бере участь у створенні, доповненні та реалізації стратегічного плану Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) [14, с.103].

З 1997 року конференції, що проходять раз на три роки, організовуються під егідою Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI). Конференції Академії відкриті не тільки для спільноти ENFSI, але і для всіх, хто цікавиться криміналістикою. Попередні конференції проводилися в Лозанні (1997 рік), Кракові (2000 рік), Стамбулі (2003 рік), Гельсінкі (2006 рік), Глазго (2009 рік), Гаазі (2012 рік) і Празі (2015 рік). Восьма Конференція Європейської Академії криміналістики – EAFS 2018 відбулася 27-31 серпня 2018 року в Ліоні, Франція, у тому числі за участі Київського науково-дослідного інституту судових експертиз (КНДІСЕ). Участь у зазначеній конференції дала змогу представити КНДІСЕ світовій аудиторії спеціалістів у галузі криміналістики та налагодити досить результативні міжнародні зв'язки. Вже в жовтні 2019 року представники КНДІСЕ стали учасниками 19-го Міжнародного симпозиуму керівників судово-експертних установ в Інтерполі (IFSMS) в Ліоні (Франція), де були представлені презентації «Дослідження артилерійської та ракетної зброї» та «Технічне дослідження документів».

Окремо слід згадати про системну партнерську роботу ENFSI з Інтерполом та Європолом. Інтерпол на даний час є найбільш розвинутою міжнародною організацією, що вирішує численні завдання співпраці держав в боротьбі зі злочинністю. Судово-експертні дослідження в діяльності Інтерполу відіграють важливу роль. Крім того, Інтерпол організовує і проводить міжнародні симпозиуми по всьому комплексу судових експертиз, в тому числі судово-медичних. За традицією, що склалася і відповідно до цілей діяльності Інтерполу на цих симпозиумах обговорюються питання судової балістики, трасології, дослідження волокон, лакофарбових покриттів і скла, судової біології (включаючи дослідження волосся), почеркознавства й судово-технічного дослідження документів, судової лінгвістики й акустики, дослідження наркотичних речовин, токсикології, судових пожежно-технічних і вибухо-технічних експертиз, судово-екологічних досліджень, дослідження зображень, судово-експертних досліджень цифрових доказів та ін. Тому діяльність установ Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) в заходах Інтерполу є досить поширеною.

В частині взаємодії ENFSI з Європолом слід зазначити, що в 2015 році було підписано Меморандум про взаєморозуміння. Цей Меморандум став

логічним кроком на шляху до зміцнення партнерства між організаціями. Проте першочерговою метою взаємодії з Європолем стала співпраця у створенні загальноєвропейських баз даних у судовій експертизі.

У серпні 2017 року в Федеральному відомстві кримінальної поліції Вісбадена (Німеччина) пройшла спільна конференція фахівців щодо експертних баз даних, керівників команд по тематичним проектам гранту 2014 року та делегації з Європолу. Конференція була організована для представників Європолу, щоб проінформувати їх про поточну ситуацію щодо програми «Розробка загальноєвропейських баз даних в криміналістиці» та представити нові розроблені бази, а також ті, що вже використовуються в співтоваристві ENFSI. Європол має великий досвід в розміщенні загальноєвропейських баз даних і, крім того, прямо згадується у висновках Ради Європи «Про європейський судово-експертний простір 2020», як відповідальний суб'єкт в «стимулюванні обміну криміналістичною інформацією з баз даних, наприклад, в області зброї та боєприпасів, вибухових речовин і наркотиків» [7].

Крім цього, на базі Європолу була відкрита Платформа для експертів (EPE). Згідно зі статистичними даними на кінець 2017 року Платформою скористалися більш як 13 000 користувачів із понад 95 країн світу. Платформа допомагає взаємодіяти та співпрацювати між собою користувачам у віртуальних спільнотах. Вона пропонує набір загальних функцій, налаштованих відповідно до потреб кожної експертної спільноти. Основними функціональними можливостями платформи є:

- бібліотека, де містяться різні документи, фотографії та відеозаписи, які можна завантажувати та здійснювати обмін у межах обраної користувачем експертної спільноти;
- форум повідомлень, де користувачі можуть обговорювати та ставити питання одне одному;
- блог, де користувачі можуть публікувати новини, оголошувати про події та зміни у їхній експертній спільноті;
- календар, за яким користувачі можуть планувати події чи зустрічі для спільноти;
- «вікіпедія», де користувачі можуть спільно працювати над створенням баз знань у межах своєї експертної спільноти.

На даний час Платформа для експертів (EPE) містить понад 30 суб-платформ, що охоплюють широкий спектр правоохоронної сфери.

Відповідно до статистичних даних, у 2015 році найбільше зареєстрованих користувачів було у трьох наступних напрямках:

1. Безпечна платформа для акредитованих експертів з кіберзлочинності (SPACE), яка дозволяє фахівцям з різних правоохоронних областей, приватного сектору та наукової сфери обмінюватися знаннями, досвідом, найкращими практиками та неперсональними даними щодо кіберзлочинності.

2. Інформаційний центр з питань фінансових злочинів, який надає службу підтримки слідчим та судовим органам шляхом збору інформації з різних джерел про фінансові злочини – головним чином відмивання грошей та повернення активів, які можуть бути актуальними для практикуючих фахівців у їх щоденній роботі.

3. Платформа щодо злочинів у сфері інтелектуальної власності спрямована на розробку стратегічних, аналітичних знань та найкращих практик для наукових кадрів, правоохоронних органів та приватного сектору щодо злочинності у сфері інтелектуальної власності та підроблених товарів [15].

Понад більш ніж 25-річну історію свого існування ENFSI охоплює широкий спектр діяльності у сфері криміналістики, має виважену організаційну структуру та налагоджену систему міжнародної взаємодії. Цілком виправдано, що на сьогодні ENFSI є монополістом на європейському просторі судово-експертної діяльності. Цьому значною мірою сприяє міжнародна співпраця, якій ENFSI приділяє досить суттєву увагу. Це дозволяє не лише отримувати переваги від обміну знань та встановленню міжнародних контактів між фахівцями, але й виводить на якісно новий рівень розробки та удосконалення науково-методичної бази експертного забезпечення, та є одним із інструментів у боротьбі з міжнародними злочинами.

Поглиблення співпраці України з ENFSI, зокрема науково-дослідних інститутів судових експертиз, має двосторонній ефект. З однієї сторони приєднання нових судово-експертних установ сприяє появі нових знань та досвіду у протистоянні міжнародним злочинам, а з іншої сторони – значно пришвидшує процеси залучення спеціалістів з різних країн до міжнародних проєктів та проведення спільних досліджень.

Саме тому використання досвіду та потенціалу міжнародних мереж судово-експертних установ своєю чергою слугуватиме стимулом щодо удосконалення національного законодавства України та його гармонізацією з європейським, сприятиме формуванню єдиних методичних підходів щодо професійної підготовки експертних кадрів.

Перелік посилань

1. *Клименко Н. І.* Міжнародне значення судово-експертної діяльності. *Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку*: зб. матеріалів круглого столу. Київ, 2015. С. 165-168.

2. *International cooperation in the Forensic Field. Resolution 19/5 of the Commission 1 on Crime Prevention and Criminal Justice UNODC. UN Document E/CN.15/2010/L.13/Rev.1.* URL: www.unodc.org/documents/commission/s/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2010/CCPCJ/-Resolution_19-5.pdf.

3. *Закон України "Про судову експертизу"*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12?find=1&text=%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD>

References

1. *Klymenko, N. I.* (2015). International significance of forensic activity. *Forensic activity: current standard and future development: proceedings of the round table*. Kyiv, 2015. P. 165-168. (In Ukrainian).

2. *International cooperation in the Forensic Field. Resolution 19/5 of the Commission 1 on Crime Prevention and Criminal Justice UNODC. UN Document E/CN.15/2010/L.13/Rev.1.* Retrieved from www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2010/CCPCJ/-Resolution_19-5.pdf. (In English).

3. *Law of Ukraine "On Forensic Expertise"*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12?find=1&text=%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD> (In Ukrainian).

4. *Khaziev Sh. M.* О Европейской сети судебно-экспертных учреждений. *Адвокат*. 2005. № 8. С. 14.
4. *Khaziev, Sh. M. (2005).* On the European Network of Forensic Science Institutes. *Lawyer*. No. 8. P. 14. (In Russian).
5. *ENFSI Constitution*. URL: http://enfsi.eu/wp-content/uploads/2017/06/181107_ENFSI-Constitution_181107-approved.pdf
5. *ENFSI Constitution*. Retrieved from http://enfsi.eu/wp-content/uploads/2017/06/181107_ENFSI-Constitution_181107-approved.pdf (In English).
6. *ENFSI Annual Report*. URL: http://enfsi.eu/wp-content/uploads/2017/06/ENFSI_Annual_Report_2018_web-1.pdf
6. *ENFSI Annual Report*. Retrieved from http://enfsi.eu/wp-content/uploads/2017/06/ENFSI_Annual_Report_2018_web-1.pdf (In English).
7. *Council conclusions on the vision for European Forensic Science 2020 including the creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe*. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf.
7. *Council conclusions on the vision for European Forensic Science 2020 including the creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe*. Retrieved from https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf (In English).
8. *Working Groups*. URL: <http://enfsi.eu/about-enfsi/structure/working-groups/>
8. *Working Groups*. Retrieved from <http://enfsi.eu/about-enfsi/structure/working-groups/> (In English).
9. *Standing Committees*. URL: <http://enfsi.eu/about-enfsi/structure/standing-committees/>
9. *Standing Committees*. Retrieved from: <http://enfsi.eu/about-enfsi/structure/standing-committees/> (In English).
10. *Best Practice Manuals*. URL: <http://enfsi.eu/documents/best-practice-manuals/>
10. *Best Practice Manuals*. Retrieved from: <http://enfsi.eu/documents/best-practice-manuals/> (In English).
11. *Monopoly Programmes*. URL: <http://enfsi.eu/projects/monopoly-programmes-mp/>
11. *Monopoly Programmes*. Retrieved from: <http://enfsi.eu/projects/monopoly-programmes-mp/> (In English).
12. *Monopoly Programme-2016*. URL: <http://enfsi.eu/projects/monopoly-programmes-mp/mp2016/>
12. *Monopoly Programme-2016*. Retrieved from: <http://enfsi.eu/projects/monopoly-programmes-mp/mp2016/> (In English).
13. *The International Forensic Strategic Alliance*. URL: <https://www.ifsa-forensics.org/>
13. *The International Forensic Strategic Alliance*. Retrieved from: <https://www.ifsa-forensics.org/> (In English).
14. *Доминина О. В.* Правовое регулирование международного сотрудничества по вопросам проведения судебной экспертизы. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2016. № 8-1 (50). С. 103.
14. *Dominina, O. V. (2016).* Legal regulation of international cooperation on forensic issues. *International Research Journal*. No 8-1 (50). P. 103. (In Russian).

15. *Europol Platform for experts*. URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-platform-for-experts>

15. *Europol Platform for experts*. Retrieved from <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-platform-for-experts> (In English).

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ЕВРОПЕЙСКОЙ СЕТИ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ (ENFSI) И СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ УКРАИНЫ

**Т. П. Кривак
Н. Н. Баюрко**

В статье рассмотрены основные аспекты деятельности Европейской сети судебно-экспертных учреждений (ENFSI), которая является крупнейшей европейской сетью судебно-экспертных учреждений и, в то же время, одной из самых значимых. Проанализированы основные структурные составляющие Европейской сети судебно-экспертных учреждений (ENFSI). В частности, освещены основные задачи и цели, которые ставят перед собой Правление и Секретариат ENFSI, экспертные рабочие группы и постоянные комитеты ENFSI.

Целью данной статьи было показать основные внутренние направления работы Европейской сети судебно-экспертных учреждений (ENFSI), в частности, на чем сосредотачивается работа экспертных групп, работа постоянных комитетов, их взаимодействие между собой и экспертными рабочими группами. Изложены основные принципы работы постоянных комитетов ENFSI в рамках работы с Европейской Комиссией. Также обращается внимание на основные проекты постоянных комитетов ENFSI в так называемых Монопольных проектах, которые финансируются Европейской Комиссией.

В статье исследуется не только внутреннее взаимодействие ENFSI, но и внешняя работа сети: в Международном судебно-экспертном альянсе (IFSA), взаимодействие с Интерполом и Европолом. Интерпол, являясь наиболее развитой международной организацией в борьбе с преступностью, уделяет существенное внимание взаимодействию и сотрудничеству с судебно-экспертными учреждениями. Для этих целей Интерпол организывает и проводит международные симпозиумы по всему комплексу судебных экспертиз, в том числе судебно-медицинских. Не менее плодотворной является сотрудничество ENFSI и Европола, поскольку Европол имеет большой опыт в размещении общеевропейских баз данных. В результате взаимодействия ENFSI и Европола была запущена Платформа для экспертов (EPE), которая предлагает набор общих функций, настроенных в соответствии с потребностями каждого экспертного сообщества.

Судебно-экспертные учреждения Украины тесно вовлечены в международное сотрудничество в сфере криминалистики. В частности, Киевский научно-исследовательский институт судебных экспертиз Министерства юстиции Украины, является членом ENFSI ведет активную международную деятельность, в том числе участвует в работе рабочих групп в рамках ENFSI, принимает участие в международных симпозиумах, семинарах и проектах.

Ключевые слова: Европейская сеть судебно-экспертных учреждений (ENFSI), международное сотрудничество, судебно-экспертная деятельность, судебная экспертиза.

INTERNATIONAL COOPERATION OF THE EUROPEAN NETWORK OF FORENSIC SCIENCE INSTITUTES (ENFSI) AND FORENSIC INSTITUTIONS OF UKRAINE

**T. Kryvak
N. Baiurko**

The article deals with the main aspects of the activities of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), which is the largest European network of forensic institutions and, at the same time, one of the most significant. The main structural components of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) are analyzed. In particular, there are highlighted the main tasks and goals that the Board and the ENFSI Secretariat, expert working groups, standing committees set for the achievement of aims.

The purpose of this article was to show the main internal directions of the work of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), in particular, what are the work of expert groups, the standing committees, their interaction between themselves and expert-working groups. There are also highlighted basic principles of ENFSI standing committees within the framework with the European Commission. It is also drawn attention to the main projects of the ENFSI standing committees, which are so-called Monopoly projects and which are funded by the European Commission.

The article reveals not only the internal interaction of ENFSI, but also the external work of the network: in the International Forensic Expert Alliance (IFSA), interaction with Interpol and Europol. Interpol, being the most developed international organization in the fight against crime, pays significant attention to interaction and cooperation with forensic institutions. For these purposes, Interpol organizes and conducts international symposia on the entire range of forensic examinations, including forensic. The cooperation between ENFSI and Europol is no less fruitful, since Europol has extensive experience in hosting pan-European databases. Due to the interaction between ENFSI and Europol, it has been launched the Expert Platform (EPE) which offers a set of common functions customized to the needs of each expert community.

Forensic institutions of Ukraine are closely involved in international cooperation in the field of forensics. In particular, the Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise of the Ministry of Justice of Ukraine, is a member of ENFSI, is actively involved in international activities, including participating in the work of working groups within the framework of ENFSI, as well as international symposia, seminars and projects.

Key words: European Network of Forensic Institutions (ENFSI), international cooperation, forensic activities, forensic expertise.